

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi^{2,3}

(Öğretme ve Öğrenme Süreci Yeterlikleri-Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Yeterlikleri)

Arş. Gör. Adnan TAŞGIN

Atatürk Üniversitesi, K.K. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzurum

atasgin@atauni.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Selami SÖNMEZ

Atatürk Üniversitesi, K.K. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzurum

ssonmez@atauni.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden; öğretme-öğrenme süreci ile öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Erzurum ili merkez ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri ile Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı dördüncü sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise tabakalı örneklem yolu ile belirlenen 41 okuldaki 345 sınıf öğretmeni ile herhangi bir örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılan, 79 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, MEB tarafından yayınlanan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" dikkate alınarak, araştırmacı tarafından değiştirilmeden, belirlenen 2 ana yeterliğe ilişkin performans göstergeleri 5'li likert tipi anket haline getirilerek kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının, "Öğretme ve Öğrenme Süreci Yeterlikleri" ve "Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Yeterlikleri" ne ilişkin performans göstergelerini genellikle olumlu buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

2 Bu çalışma, 7 - 9 Eylül 2012 tarihlerinde düzenlenen II. Eğitim Bilimleri Öğrenci Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

3 Bu makale Adnan TAŞGIN'ın, Yrd. Doç. Dr. Selami SÖNMEZ danışmanlığındaki yüksek lisans tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, öğretmen adayı, öğretmen yeterlikleri.

Assessment of General Teacher Proficiencies According to the Views of Classroom Teachers and Pre-service Classroom Teachers

(Proficiencies of Teaching-Learning Process-Proficiencies of Monitoring and Evaluating Learning and Development)

Abstract

In this research, it was aimed to assess the proficiencies of teaching and learning and the proficiencies of monitoring and evaluating learning and development process according to views of classroom teachers and pre-service classroom teachers on the basis of general proficiencies of teaching profession. This is a general screening type descriptive study. The universe of the research consists of the classroom teachers working in the central counties of Erzurum and the four-year students at Classroom Teaching Program of Primary Teacher Education Department of Atatürk University Kazım Karabekir Education Faculty, in 2009-2010 academic year. The sample of the study consists of 345 classroom teachers from 41 different schools who were selected by a stratified sampling technique and 79 pre-service classroom teachers that without being subjected to any sampling method. In the study, as the data collection tool, performance indicators pertaining to two main proficiencies pre-determined by the researcher considering the General Proficiencies of Teaching Profession published by the Ministry of National Education were designed as a 5-point Likert scale and used.

According to the data obtained in the research, from the general proficiencies of classroom teachers and pre-service classroom teachers, it was inferred that classroom teachers and pre-service classroom teachers found the performance indicators related to "Proficiencies of Teaching-Learning Process and Proficiencies of Monitoring and Evaluating Learning and Development" positive.

Keywords: Teacher, Pre-service teacher, Teacher Proficiencies.

Giriş

Eğitimin kendini sürekli yenileyen açık bir sistem olduğunu ifade eden Sönmez (2008), sistemi belirli unsurların bir arada ve etkileşim halindeki düzen olarak ifade etmiştir. Eğitim

sisteminin en önemli ve temel öğelerini; öğretmen, öğrenci ve program olarak gören Sönmez (2008), bu üç unsurun birbirini tamamlayan yönlerine vurgu yapmaktadır.

Sistemi oluşturan bütün öğelerin, yetiştirilecek öğrencilerin daha yaratıcı ve verimli olması için niteliklerinin arttırılması gereklidir. Bu nedenle daha nitelikli öğretmene, daha çağdaş öğretim programlarına, daha uygun ortamlara, daha kaliteli yönetime ve daha istekli öğrencilere gereksinim vardır (İlhan, 2004).

Öğretmen sistemin dinamosu, bütün iyileştirme ve kalkınma hamlelerinin baş aktörüdür. Öğretmeni yanına almayan hiçbir reform hareketinin başarı şansı yoktur. "Ulusları kurtaran yalnız ve ancak öğretmenlerdir." Derken Atatürk bu gerçeği dile getirmiştir. Günümüzde milletlerin gelişmişlik yarışında, bağımsızlık klasmanında öğretmenleriyle temsil edilip yarışıklarını söylemek yanlış olmaz. Bismark "Bir millete bir savaşı ancak ilkokul öğretmenleri kazandırabilir." demesi anlamsız değildir. Nitekim De Gauelle'un "Bize II. Dünya Savaşını öğretmenler kaybettirdi." demiş, öğretmenin ulusal ve evrensel değişimdeki rolünü Lenin "Bana yeteri kadar ve kalitede öğretmen verin size yeni bir dünya yaratayım." diyerek vurgulamıştır. William Stakel "İnsanlığın kaderi öğretimin ve öğretmenin elindedir." demiş, fakat öğretmen ile son sözü Sokrates söylemiş olmalıdır. "Dünyada her şeye bir değer biçilebilir, ama öğretmenin eserine değer biçilemez. Çünkü onun eseri hem her şeydir hem de hiçbir şeydir." (Sönmez, 2003: 281).

Kapsamlı ve çok boyutlu bir konu olan öğretmen yetiştirme, öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi konular, tümüyle bu kavramın içine girer. (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 213). Bir ülkenin teknolojik anlamda gelişimi ve ekonomik kalkınmasının temelinde eğitilmiş insan gücü bulunmaktadır. Eğitilmiş insan gücü ise, doğrudan öğretmenler ve öğretmenlik mesleğiyle ilgilidir. Çağın gerekleri doğrultusunda yetiştirilmiş, öğrencilerini içinde bulduğumuz zamanın özellikleri doğrultusunda eğitebilecek, bilgi teknolojilerini kullanarak bilgiye ulaşma ve kullanma konusunda donanımlı öğretmenler yetiştirmek, eğitim alanında ülkelerin birincil görevlerindedir. Çünkü eğitim-öğretim işinin doğrudan sorumlusu olan öğretmenler de sonuçta bir eğitimden geçmektedirler (Gelen ve Özer, 2008: 41). Ayrıca 21. yüzyılın öğretmeni, çağın gereklerinin farkında olan, kendini buna hazırlayan, değişime ve gelişime istekli olan bir anlayışta olması gerekmektedir (Tutkun ve Aksoyalp, 2010).

Öğretme işi ile yükümlü olan ve sorumluluklarını yerine getirme hususunda bazı yeterliklere sahip olması gereken öğretmenlerin (Gordon, 2010), hizmet öncesinde kazanmış olmaları gereken yeterliklere sahip olarak mesleğe hazır olmalarının önemli olduğu söylenebilir. Öğretmen yeterliklerinin; öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde, öğretmenlerin seçiminde, öğretmenlerin iş başarımlarının, performanslarının değerlendirilmesinde, öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması düşünülmektedir (MEB, 2008).

Demirel (1999: 192), öğretmenlerin mesleki anlamda genel kültür ve genel yetenek bilgisi, mesleki bilgi ve alan bilgisi olmak üzere üç ana alanda yeterli bilgi ve becerilere sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Gelen ve Özer (2008: 43) de alanıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olan bir öğretmenin bu bilgileri öğrencilere en iyi şekilde aktarmak için öğretmenlik meslek

bilgisi ve mesleğini daha iyi icra etmesine yardımcı olabilecek her türlü genel kültür bilgisine sahip olmalarının gerektiğinin altını çizmiştir.

Öğretmenlerin sahip olmaları gerekli görülen yeterlikler ve özellikler, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sürekli tartışılmaktadır. Öğretmenlere kazandırılması öngörülen bu yeterlik ve özelliklere göre de öğretmen yetiştiren kurumların programları sürekli yenilenmekte ve güncellenmektedir. Programlarda yer alan dersler ve bu derslerin içeriği, öğretmenlere kazandırılması öngörülen yeterliklere göre düzenlenmektedir (Şişman, 2008: 198).

World Bank (2005), öğretmen yeterliklerinin tanımlanmasında araştırma bulguları ve kuramsal gelişmelere dayalı olarak üç ana boyutta toplanacak kuramsal çerçeve oluşturulabileceğini belirtmiştir. Bu yeterlik boyutları; (a) öğretmenliğin mesleki boyutu ile ilgili yeterlikler, (b) öğretim ve sınıf içi çalışmalarla ilgili yeterlikler ve (c) çalışma ortamı olarak okul ile ilgili yeterlikleri kapsamaktadır (akt. TED, 2009).

Çalışmalarına 2000 yılında başlanan ve 2006 yılında yürürlüğe giren “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi olarak belirlenmiştir (MEB, 2008). Bu çalışmada belirlenen 6 ana yeterlik alanı;

- A. Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî Gelişim,
- B. Öğrenciyi Tanıma,
- C. Öğretme ve Öğrenme Süreci,
- D. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,
- E. Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,
- F. Program ve İçerik Bilgisi’dir.

Alan yazın incelendiğinde yeterlik konusunda; öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin yeterlik algılarının (Akpınar, Turan ve Tekataş, 2004; Bhargava & Pathy, 2011; Büyükkaragöz ve Sünbül, 1996; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Karacaoğlu, 2008; Öksüzoğlu, 2009), öz yeterlik düzeylerinin (Akay ve Boz, 2011; Akkuzu ve Akçay, 2012; Yasa, 2012; Yenice, 2012), özel alan yeterliklerinin (Kök, Çiftçi ve Ayık, 2011; Küçükoglu ve Kaya, 2009) ve genel yeterliklere ilişkin görüşlerinin (Numanoğlu ve Bayır, 2009) incelendiği araştırmalara rastlanmıştır. Ayrıca öğretmen ve öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerinin incelendiği (Çakan, 2004; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007, Yeşilyurt, 2012) ve öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin araştırıldığı (Cubukcu, 2010; Gelen ve Özer, 2008; Köksal, 2008; Passos, 2009) bazı çalışmalar da yapılmıştır.

Bu araştırmada ise öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri içerisindeki 6 ana yeterlik alanından öğretmenlerin mesleği icra ederken daha çok aktif rol aldıkları düşünülen öğretme- öğrenme süreci ile değerlendirme sürecine ilişkin yeterliklerin sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre incelenmesi düşünülmüştür. MEB (2008), öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme sürecine ilişkin yeterlik alanlarını “Öğretme ve Öğrenme Süreci Yeterlikleri” ve “Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Yeterlikleri” olarak adlandırmaktadır. Öğretmenlerden ve öğretmen adaylarından bu belirlenen yeterlikleri kazanmış olmaları beklenmektedir. Bu araştırmada da belirlenen 2 ana yeterlik alanına ilişkin performans göstergelerinin, öğretmen ve öğretmen adayı görüşlerine göre değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden; öğretme ve öğrenme süreci yeterlikleri ile öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Betimleme, olayları obje ve problemleri anlama ve anlatmada ilk aşamayı oluşturur. Betimsel tarama modelinde bilimin gözleme, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemelere ulaşma söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Tarama modeli, geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur. Amaç araştırmaya konu olan durumu doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan gözlemektir (Karasar, 1984: 79).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2009-2010 eğitim-öğretim yılı Erzurum ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 155 ilköğretim okulunda görev yapan sınıf öğretmenleri ile aynı öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde okumakta olan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma sınıf öğretmeni örneklemini belirlerken seçkisiz örneklem türlerinden tabakalı örneklem kullanılmıştır. Seçkisiz örnekleme yöntemlerinin temel özelliği, örneklemin evreni temsil etme gücünün yüksek olmasıdır. Bunun da ön koşulu, örnekleme birimlerinin örnekleme seçilme olasılıklarının eşit ve bağımsız olması olarak açıklanan seçkisizlik kuralına uyulmasıdır. Bu yöntemler ile evrene geçerli genellemelerin yapılabileceği temsil gücü yüksek örneklemelerin oluşturulması hedeflenir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Sınıf öğretmeni adaylarının belirlenmesinde ise herhangi bir örneklem seçilmemiş evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tabakalı örneklem toplumdaki birimlerin türdeş olmadığı, belirli kriterlere göre birimlerin önemli farklılıklara sahip olduğu durumlarda uygulanan bir yöntemdir. Toplumdaki birimler çeşitli sosyal, kültürel, sağlık, ekonomik vb. kriterler kullanılarak kendi içinde türdeş, aralarında farklı olacak şekilde tabakalara ayrılır. Her bir tabaka yine eğer varsa alt tabakalara varsa alt tabakacıklara ayrılarak araştırılan değişken yönünden olabildiğince türdeş gruplara ayrılır (Özdamar, 2003: 177).

Araştırmanın verileri, Erzurum ili Yakutiye, Aziziye ve Palandöken ilçelerinden tabakalı örneklem yoluyla seçilen toplam 41 okulda görev yapan 457 sınıf öğretmeninden ve herhangi bir örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılan 95 sınıf öğretmeni son sınıf öğrencisinden toplanmaya çalışılmıştır. Ancak sınıf öğretmenlerine dağıtılan anketlerden 345, sınıf öğretmeni adaylarından ise 79 anket geri gelmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan anket; Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygun bulunması üzerine Bakanlık Makamınının 17/04/2006 tarihli onayı ile yürürlüğe giren ve 2590 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Anketin hazırlanmasında 2006 yılında yürürlüğe giren ve yayınlanan öğretmen yeterlik alanlarından üzerinde çalışılması kararlaştırılan “Öğretme ve Öğrenme Süreci” ve “Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme” ana yeterlik alanlarına ilişkin performans göstergeleri, çıkarma ve ekleme yapılmadan aynen alınmış ve beşli likert tipi anket formuna dönüştürülmüştür. Ayrıca anket formunun geçerliği için ilgili alanda çalışan öğretim üyelerinin görüşü alınmıştır. Anketi uygulamadan 70 öğretmen ve öğretmen adayı üzerinde pilot çalışma yapılmış ve anketin güvenilirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.97 olarak bulunmuştur.

Soruların hepsinin beş seçeneği bulunmaktadır. 1.00 – 1.80 arası olanlar 1 ...“ Hiç katılmıyorum”, 1.81 – 2.60 arası olanlar 2 ...“ Katılmıyorum”, 2.61 – 3.40 arası olanlar 3 ...“ Kararsızım”, 3.41 – 4.20 arası olanlar 4 ...“ Katılıyorum”, 4.21–5.00 arası olanlar 5...“ Kesinlikle katılıyorum” olarak değerlendirilmiştir. Bu anketten alınabilecek en yüksek puan 390, en düşük puan ise 78’dir.

Araştırmadan elde edilen verilerin frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Görüşlerin gruplar arasında farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden belirlenen iki yeterlik alanı performans göstergelerine ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmuştur ve bu tablolara ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 1. Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden öğretim ve öğrenme süreci ile öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme alt yeterlik alanlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Öğretme –Öğrenme Süreci	Sınıf Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni Adayı	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
Dersi Planlama	4.30	.54	4.28	.63
Materyal Hazırlama	4.26	.52	4.17	.68
Öğrenme Ortamlarını Düzenleme	4.36	.49	4.30	.60
Ders Dışı Etkinlikleri Düzenleme	4.04	.74	4.14	.63
Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme	4.10	.65	4.23	.56
Zaman Yönetimi	4.52	.52	4.31	.66
Davranış Yönetimi	4.57	.44	4.37	.54
Genel Toplam	4.31	.44	4.27	.52
Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme	Sınıf Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni Adayı	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS

	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme	4.31	.58	4.23	.61
Değişik Ölçme Tekniklerini Kullanarak Öğrencilerini Ölçme	4.23	.58	4.17	.59
Verileri Analiz Ederek Yorumlama, Öğrencilerin Gelişimi ve Öğrenmesi Hakkında Geri Bildirim Sağlama	4.26	.56	4.27	.57
Sonuçlara Göre Öğretme Öğrenme Sürecini Gözden Geçirme	4.25	.65	4.23	.71
Genel Toplam	4.26	.51	4.23	.54

Tablo 1 de sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretme-öğrenme süreci ile öğrenmeyi gelişimi izleme ve değerlendirme ana yeterlik alanlarının alt yeterlik alanlarına ilişkin görüşlerinin ortalamaları incelendiğinde genellikle “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının ilgili iki ana yeterliğe ilişkin alt yeterlik alanlarında yer alan performans göstergelerinin, önemli ve yeterli olduğunu düşündüklerine işaret ettiği söylenebilir.

Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının “Öğretme öğrenme süreci” ve “Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme” yeterlik alanlarına ilişkin görüşlerinin genel ortalamaları incelendiğinde yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Numanoğlu ve Bayır’ın (2009), bilgisayar öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında ise “Öğretme ve Öğrenme Süreci ($\bar{X} = 2,69$)” ve “Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme ($\bar{X} = 2,60$)” yeterlik alanlarına ilişkin performans göstergelerini kazanma düzeylerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumu da; öğretmen görev, hak ve sorumlulukları ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, genelge vb. öğretmen adaylarının henüz göreve başlamadıklarından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlamışlardır. Gelen ve Özer’in (2008) öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik olarak yapmış oldukları araştırmada ise öğretmen adaylarının hem genel anlamda hem de bütün alt boyutlarda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bakımından kendilerini öğretmenlerden daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretme-öğrenme süreci ile öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme ana yeterlik alanlarının alt yeterlik alanlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığına yönelik yapılan t-testi sonuçları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretme-öğrenme süreci ile öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme ana yeterlik alanlarının alt yeterlik alanlarına ilişkin görüşleri arasındaki farklılığa ilişkin t-testi sonuçları

Öğretme ve Öğrenme Süreci Yeterlikleri	n	\bar{X}	SS	t	p	
Dersi Planlama	Öğretmen	345	4,30	,54	,22	,83
	Öğretmen Adayı	79	4,28	,63		
Materyal Hazırlama	Öğretmen	345	4,26	,52	1,04	,30
	Öğretmen Adayı	79	4,17	,68		
Öğrenme Ortamlarını Düzenleme	Öğretmen	345	4,36	,49	,82	,41
	Öğretmen Adayı	79	4,30	,60		

Ders Dışı Etkinlikleri Düzenleme	Öğretmen	345	4,04	,74	-1,18	,24
	Öğretmen Adayı	79	4,15	,63		
Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme	Öğretmen	345	4,10	-1,69	-1,18	,09
	Öğretmen Adayı	79	4,24	,54		
Zaman Yönetimi	Öğretmen	345	4,52	,52	2,60	,01*
	Öğretmen Adayı	79	4,31	,66		
Davranış Yönetimi	Öğretmen	345	4,57	,44	3,08	,003*
	Öğretmen Adayı	79	4,37	,54		
Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Yeterlikleri		n	\bar{X}	SS	t	p
Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme	Öğretmen	345	4,31	,58	1,10	,27
	Öğretmen Adayı	79	4,23	,62		
Değişik Ölçme Tekniklerini Kullanarak Öğrencilerini Ölçme	Öğretmen	345	4,23	,58	,76	,44
	Öğretmen Adayı	79	4,17	,59		
Verileri Analiz Ederek Yorumlama, Öğrencilerin Gelişimi ve Öğrenmesi Hakkında Geri Bildirim Sağlama	Öğretmen	345	4,26	,56	-,16	,87
	Öğretmen Adayı	79	4,27	,57		
Sonuçlara Göre Öğretme-Öğrenme Sürecini Gözden Geçirme	Öğretmen	345	4,25	,65	,26	,79
	Öğretmen Adayı	79	4,23	,71		

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretme ve öğrenme süreci alt yeterliklerinden dersi planlama ($p=0,83$), materyal hazırlama ($p=0,30$), öğrenme ortamlarını düzenleme ($p=0,41$), ders dışı etkinlikleri düzenleme ($p=0,24$) ve bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme ($p=0,09$) yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farkın olmadığı görülmektedir. Diğer taraftan sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretme ve öğrenme süreci alt yeterliklerine ilişkin görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin zaman yönetimi ve davranış yönetimi konusundaki yeterlikleri öğretmen adaylarından daha önemli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Aralarında çıkan anlamlı farklılığın ise öğretmenlerin mesleki deneyimlerinden dolayı olduğu söylenebilir. Bu nedenle de meslekte bu yeterliklerin sınıfı ve zamanı yönetme konusunda çok önemli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Öğretmen adaylarının ise mesleğe başlamadıkları için zaman yönetimi konusunda tereddütleri olduğu söylenebilir. Bunun nedeni de ders sürecinde yapılacak etkinliklerde karşılaşacakları problemlerden dolayı kaygı yaşamalarına bağlanabilir. Davranış yönetiminde de öğretmenlere kıyasla sınıf öğretmeni adaylarının deneyim konusundaki eksikliklerinden dolayı farklılık çıktığı düşünülebilir. Bu sonuç, Akpınar, Turan ve Tektaş'ın (2004) yaptığı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmada öğretmen adayları, sınıf öğretmenlerinin öğretimi planlama ve hazırlanan planların uygulanması konusunda kendilerini yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Karadağ, Baloğlu ve Çalışkan'ın (2009) yaptıkları çalışmada ise kendine güvenen bireylerin davranış yönetimi konusunda daha yeterli oldukları belirtilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme alt yeterliklerinden ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerin belirleme ($p=0,27$), değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencilerini ölçme ($p=0,44$), verileri analiz ederek yorumlama, öğrencilerin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama ($p=0,87$) ve sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme ($p=0,79$) yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farkın olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme alt

yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık çıkmasına rağmen ilgili yeterlik alanlarının önemli olduğunu “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde görüş belirtmelerinden anlaşıldığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda; sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden öğretme ve öğrenme süreci ile öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterliklerine ilişkin görüşlerinin genellikle olumlu yönde olduğu ve bu yeterlik maddelerini öğretmenlik mesleği için önemli buldukları tespit edilmiştir. Yeterlik maddelerine ilişkin sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerinin yüksek çıkması sonucu, Kösterelioğlu ve Akın Kösterelioğlu'nun (2008) stajyer öğretmenlerin mesleki yeterliklerini kazanma düzeylerine ilişkin algılarını incelediği araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmada stajyer öğretmenlerin genel olarak mesleğe karşı kendilerini “büyük ölçüde” yeterli olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretme-öğrenme süreci ve öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterlik alanlarının alt yeterlik alanlarından zaman yönetimi” ve “davranış yönetimi” ne ilişkin görüşleri arasında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu farklılığın sebebinin ise öğretmenlerin sınıf öğretmeni adaylarından zaman yönetimi ve davranış yönetimi konularında daha deneyimli olduklarından dolayı olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucundan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- ✓ Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre incelenen yeterliklerin ne derece hizmet içinde gözlemlendiğine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Hizmet öncesinde sınıf öğretmeni adayları için, davranış yönetimi ve zaman yönetimine ilişkin çeşitli uygulamalarla bu alt yeterlik alanlarına ilişkin yeterliklerin önemi üzerinde daha fazla durulabilir.
- ✓ Bu çalışmada temel alınan, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin 2 ana yeterlik alanı dışında kalan diğer ana yeterlik alanlarına ilişkin de kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akay, H. ve Boz, N. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının matematiğe yönelik tutumları, matematiğe karşı öz-yeterlik algıları ve öğretmen öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 281-312.
- Akkuzu, N. ve Akçay, H. (2012). Kimya öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Dokuz Eylül Üniversitesi örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,12(3), 2195-2216.
- Akpınar, B., Turan, M. ve Tekataş, H. (2004). Öğretmen adayları gözüyle sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

- Bhargava, A. & Pathy, M. (2011). Perception of student teachers about teaching competencies. *American International Journal of Contemporary Research*, 1(1), 77-81.
- Büyükkaragöz, S. ve Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen adayı öğrencilerinin öğretmenlik yeterlik düzeyleri, başarı düzeyleri ve mesleki tutumları ile bunlar arasındaki ilişkiler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Kongre Kitabı*.(ss. 167-181). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (5. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cubukcu, F. (2010). Student teachers' perceptions of teacher competence and their attributions for success and failure in learning. *The Journal of International Social Research*, 3(10), 213-217.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: İlk ve ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 99-114.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. (2. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Gelen, İ. ve Özer, B. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 39-55.
- Gordon, T. (2010). *Etkili öğretmenlik eğitimi*. (Çev. Sermin Karakale). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- İlhan, A. Ç. (2004). 21.yüzyılda öğretmen yeterlilikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5 (58). <http://mebyonetici.com/21-yuzyilda-ogretmen-yeterlilikleri.html>. Erişim: 25 Haziran 2010.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-79.
- Karadağ, E., Baloğlu, N. ve Çalışkan, N. (2009). Öğretmen adaylarının stresle başa çıkma yolları ve yetkinlik duygusu yönelimleri: Bir MANAVO analizi. Paper presented at the International Congress of Educational Research, Çanakkale.
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel araştırma metodu*. Ankara: Hacetepe Taş Kitapçılık
- Kök, M., Çiftçi, M. ve Ayık, A. (2011). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169-183.

- Köksal, N. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(23), 36-46.
- Kösterelioğlu, İ. ve Kösterelioplu Akın, M. (2008). Stajyer öğretmenlerin mesleki yeterliklerini kazanma düzeylerine ilişkin algıları. Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi, 10 (2), 257-275.
- Küçüköğlü, A. ve Kaya, H. İ. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin algıları. 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 21-23 Mayıs 2009 (ss.155-156). Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- MEB. (2008). Öğretmen Yeterlikleri. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Numanoğlu, G. ve Bayır, Ş. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin görüşleri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 10(1), 197-212.
- Öksüzöğlü, P. (2009). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Özdamar, K. (2003). Modern bilimsel araştırma yöntemleri. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Passos, A. (2009). A comparative analysis of teacher competence and its effect on pupil performance in upper primary schools in Mozambique and other SACMEQ countries. Ph.D. Thesis. University of Pretoria.
- Sönmez, S. (2003). Türkiye’de öğretmen yetiştirmenin kısa tarihçesi ve yeniden yapılanma. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Eğitim Bilimleri Özel Sayısı, 7, 280-290.
- Sönmez, V. (2008). Program geliştirmede öğretmen el kitabı. (14. baskı).Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (2008). Eğitim bilimine giriş.(4. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tutkun, Ö. F. ve Aksoyalp, Y. (2010). 21. yüzyılda öğretmen yetiştirme eğitim programının boyutları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 361-370.
- Türk Eğitim Derneği (TED) (2009). Öğretmen Yeterlikleri Özet Raporu. Ankara: Adım Okan Matbaacılık.
- Yasa, S. (2012). Resim iş eğitimi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik algıları ve yaratıcılık düzeyleri. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 11, 67-76.
- Yenice, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11(39), 36-58.
- Yeşilyurt, E. (2012). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin genel yeterlik algıları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17), 377-395.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (7. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.